

Sykepleien

FAGUTVIKLING

Studentenes kompetanse er vanskelig å vurdere med dagens skjema

Veiledere sliter med å vurdere personlig egnethet hos studenter. De etterlyser tydeligere kriterier og bedre verktøy for vurdering.

[Allaug Ulevåg Oksum](#)

Universitetslektor

Avdeling for folkehelse, Det helsevitenskapelige fakultet, Universitetet i Stavanger

[Helsesykepleier](#)

[Praksisstudie](#)

[Vurdering](#)

[Utdanning](#)

Sykepleien 2025;113(98110):e-98110

DOI: [10.4220/Sykepleiens.2025.98110](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2025.98110)

Hovedbudskap

Helsesykepleierstudenter, praksisveiledere og praksislærere synes det er vanskelig å vurdere studentenes kompetanse i klinisk praksis. Vurderingsskjemaet er uklart. De ønsker tydeligere kriterier som synliggjør både veilederens og studentens vurderinger, har klare mål og sjekklister, plass til fritekst og viser forbedringspotensial og mestringsområder. De ønsker også et digitalt samskrivingsdokument. Egenrefleksjon blir sett på som viktig for læringen og vurderingen.

Klinisk praksis er en viktig del av utdanninger innen helsesektoren (1), inkludert helsesykepleierutdanningen. Kvaliteten på praksisstudiene har stor betydning for den samlede kvaliteten på studiet (2).

Vi ønsket å utforske erfaringene til helsesykepleierstudentene, praksisveilederne og praksislærerne med vurdering av læringsutbytte i praksis ved bruk av et vurderingsskjema. Målet var å finne ut hvordan skjemaet kan utformes for å tydeliggjøre studentenes faglige nivå og utvikling. Innsikten fra studien skulle brukes til å forbedre vurderingen og utvikle bedre vurderingsverktøy for praksis i helsesykepleie.

Slik ble studien gjennomført

Vi gjennomførte tre fokusgrupper for henholdsvis to praksislærere, fire helsesykepleierstudenter og fire praksisveiledere.

Vi modererte deltakernes diskusjoner om erfaringene deres ved hjelp av en semistrukturert intervjuguide.

Guiden inkluderte to hovedtemaer:

1. Hvordan de vurderer studentens læringsutbytte og bruker vurderingsskjema.
2. Hvordan de ønsker at vurderingsskjema skal utformes for å synliggjøre studentens kompetanse og utvikling.

Vi rekrutterte deltakere via ledere i helsestasjonstjenesten, ansatte ved en av landets helsesykepleierutdanninger og gjennom deltakernes egne nettverk, også kalt snøballmetoden. Vi innhentet skriftlig samtykke, informerte muntlig og skriftlig om studiens hensikt, frivillighet og muligheten til å trekke seg. Prosjektet ble meldt til Sikt – kunnskapssektorens tjenesteleverandør.

Lydopptak fra fokusgruppene ble tatt opp via Nettskjemas diktafon, transkribert ordrett og analysert ved hjelp av tematisk refleksiv analyse (3).

Læringsutbyttene var for lite konkrete

Både helsesykepleierstudentene, praksisveilederne og praksislærerne syntes det var vanskelig å vurdere studentenes kompetanse med vurderingsskjemaene. Deltakerne sa at læringsutbyttene var for omfattende og lite konkrete. De påpekte at skjemaet hadde mange «fine ord» og formuleringer, som gjorde det utfordrende å forstå hva de ulike målene egentlig betydde. Dette gjorde vurderingen ekstra vanskelig.

«Studentene opplevde at de selv kunne styre selv hva som ble vektlagt i vurderingen.»

Helsesykepleierstudentene og praksislærerne trakk frem at studentene selv fylte ut vurderingsskjemaet før vurderingssamtalen. Praksislærerne følte at skjemaet ble studentenes eierskap, og savnet at veiledernes mening kom tydeligere frem. Studentene opplevde at de selv kunne styre selv hva som ble vektlagt i vurderingen. Som en av dem sa:

«Jeg fylte jo alt ut selv, og så tok jeg det med til midtvurderingen, og så gikk vi gjennom vurderingsskjemaet. Så det er jeg som student som i stor grad definerer hva som står der» (helsesykepleierstudent 2).

FAKTA

Tidligere vurderingsskjemaer

To ulike vurderingsskjemaer er de siste årene benyttet for å vurdere helsesykepleierstudenter i klinisk praksis.

Vurderingsskjema 1: Her blir målene for praksisperioden skissert i ulike prosesser: læringsprosess, samhandlingsprosessen, problemløsningsprosessen og selvstendighet, ansvar og yrkesidentitet.

Vurderingsskjema 2: Dette skjemaet tar utgangspunkt i emnets læringsutbytter.

Ved bruk av begge vurderingsskjemaene skal både student og veileder vurdere om studenten har oppnådd emnets læringsutbytte i løpet av praksisperioden.

Utfordrende å vite hva som var godt nok

Alle tre gruppene som deltok i studien, opplevde det utfordrende å vite hva som var godt nok for at studenten skulle bestå de kliniske studiene.

Praksisveilederne og praksislærerne syntes det var lett å vurdere faglige og praktiske ferdigheter, som vaksinasjonsteknikk, men det var vanskeligere å vurdere personlig egnethet. Studentene reflekterte også over dette, og helsesykepleierstudent 1 uttalte: «Og hva er godt nok? Viser du for eksempel respekt for foreldre på helsestasjonen? Men hvor legger du grensen for respekt?»

Deltakerne reflekterte også over hva begreper som ydmykhet og respekt er og betyr i praksis for en helsesykepleier. De påpekte at slike begreper kan tolkes på ulike måter, noe som gjør vurderingen utfordrende.

Alle partene etterlyste tydeligere vurderingskriterier. Praksisveilederne mente at tydelige kriterier og et godt vurderingsskjema var spesielt viktig i situasjoner hvor det var tvil om studenten skulle bestå praksis. En praksisveileder sa det slik:

«Når ting er vanskelig, det er da du egentlig trenger skjemaet aller mest, for å se hva er godt nok, hva er ikke godt nok» (praksisveileder 2).

Vurderingsprosessen bidro ikke til vekst

Praksislærerne opplevde at dagens vurderingsprosess i liten grad bidro til videre vekst hos studentene. En praksislærer beskrev det slik:

«Er det vurdering for læring – at det er noe de skal lære av, eller er det summativ vurdering – at de bare må sjekke for å ha gjort det? Jeg er jo litt tilhenger av at en skal lære av ting en gjør» (praksislærer 1).

Praksislæreren mente at prosess og progresjon var viktig. Hen var opptatt av at studentene var i en læringsprosess, og at de selv skulle se sin egen utvikling.

«Praksislærerne opplevde at dagens vurderingsprosess i liten grad bidro til videre vekst hos studentene.»

For å gjøre læreprosessen og utviklingen mer synlig foreslo både praksislærerne og studentene et felles digitalt dokument – et samskrivingdokument. I dette dokumentet kunne studenten vurdere egen måloppnåelse, samtidig som hen fikk skriftlig tilbakemelding fra veileder på sin kompetanse og hva hen måtte jobbe videre med.

Praksisveilederne ønsket seg et vurderingsskjema som tydelig viser både mestringsområder og forbedringspotensial. Flere veiledere ga uttrykk for at studentene var på en skala når det gjaldt måloppnåelse, fra lav til høy grad av måloppnåelse.

Veiledere opplevde utfordringer i vurderingen

Praksisveilederne hadde en vanskelig dobbeltrolle, der de skulle veilede, støtte og samtidig vurdere studenten. En praksisveileder nevnte at det var spesielt krevende dersom studenten ikke besto praksis på grunn av personlig egnethet. Å gi slike tilbakemeldinger følte som personlig kritikk, noe som kommer frem i sitatet under:

«Fordi det er en veldig personlig kritikk [...], og da skal du ha tyngde og støtte i ryggsekken for å kunne stå for det» (praksisveileder 2).

Studentene var tydelige på at de ønsket konstruktive tilbakemeldinger fra veilederne. De mente det ville være enklere for praksisveilederen å gi tilbakemelding hvis hen kunne forberede den før vurderingssamtalen, samt gi tilbakemeldingen skriftlig.

«Praksisveilederne hadde søkelys på utfordringene ved å vurdere studentens personlige egnethet.»

Både praksislærerne og praksisveilederne trakk frem at evnen til refleksjon var veldig viktig og et godt utgangspunkt for vurderingen. Gjennom refleksjon kunne studentene vise både faglige kunnskaper og personlig egnethet. En av veilederne sa det slik:

«Det er vel en del av refleksjonen med den studenten som gjør at du kan vurdere om læringsutbyttene er nådd» (praksisveileder 1).

Praksisveilederne hadde søkelys på utfordringene ved å vurdere studentens personlige egnethet. De mente at refleksjon og dialog med studenten var viktige måter å vurdere dette på.

Fokusgruppene ønsket et bedre vurderingsskjema

I alle fokusgruppene ble det uttrykt et ønske om at vurderingsskjemaet bør være mer konkret, og at vurderingskriteriene bør være tydeligere.

Deltakerne beskrev følgende kjennetegn på et godt vurderingsskjema:

- Muligheter for utarbeidelse av egne mål.
- Klare vurderingskriterier.
- Sjekkliste med kommentarfelt.
- Får frem studentens mestringsområder og forbedringspotensial.
- Mulighet for fritekst.

Figur 1. Kjennetegn på et godt vurderingsskjema

Kilde: Allaug Ulevåg Oksum

Uklare læringsutbytter kan føre til usikker vurdering

En tidligere kvalitativ studie med praksisveiledere (4) viste at de synes det er vanskelig å vurdere sykepleiestudenter basert på læringsutbytte. Praksisveilederne opplever læringsutbyttene som uklare og lite konkrete (4), noe som gjør dem usikre i vurderingssituasjonen.

Selv om studien (4) omhandler sykepleierstudenter, stemmer funnene overens med vår studie. I vår studie om helsesykepleierstudenter kommer det i tillegg frem at både praksislærerne og studentene selv synes læringsutbyttene er uklare og lite konkrete.

Funnene i vår studie viser at praksisveilederne er usikre på hva som er godt nok for å bestå kliniske studier, spesielt med tanke på personlig egnethet. En tidligere kvantitativ studie med veiledere til sykepleierstudenter (5) viste at noen sykepleierstudenter besto kliniske studier selv om de ikke hadde nådd de forventede læringsutbyttene.

Vår studie gir ikke grunnlag for å vurdere om helsesykepleierstudenter kan bestå praksis uten å ha nådd læringsutbyttene. Likevel viser funnene i denne studien at det er vanskelig å vurdere hva som er godt nok. Det kan derfor være en mulighet for at også helsesykepleierstudenter består praksis uten å ha nådd læringsutbyttene, eller at de ikke består selv om de har nådd dem.

Veiledere etterlyser tydeligere vurderingsverktøy

En tidligere *integrative review* (6) viste at mange vurderingsmetoder er upålitelige og vilkårlige. Å utvikle et vurderingsverktøy som sikrer riktig bruk og gir stabile vurderinger, er utfordrende.

Inkonsistens i vurderingene kan reduseres ved å bruke enkle ferdighetsbeskrivelser og vurderingsverktøy. I tillegg kan en kompetanseskala hjelpe studentene til å utvikle sine kliniske ferdigheter og bidra til kritisk tenkning.

Mårtensson og medarbeidere (7) viste i sin *consensus group study* at det er en fordel om både student og veileder er forberedt og har reflektert over studentens styrker i forkant av vurderingssamtalen. Dette gjør tilbakemeldingene tydeligere og gir rom for samtale om studentens læringsprosess (7).

Funnene i disse studiene (6, 7) stemmer godt overens med vår studie, der deltakerne uttrykker et ønske om et digitalt samskrivingsdokument. I dette dokumentet kan både studenten og veilederen vurdere studentens utvikling, slik at veilederens stemme blir tydeligere i vurderingssituasjonen.

«Å utvikle et vurderingsverktøy som sikrer riktig bruk og gir stabile vurderinger, er utfordrende.»

Studier viser også at vurderingsverktøyene Respons (8) og AssCE (9) kan bidra til å møte noen av funnene i vår studie, som ønsket om klare vurderingskriterier og å synliggjøre studentens mestringsområder og forbedringspotensial ved bruk av en kompetanseskala. Bruken av kompetanseskalaen kan vise graden av måloppnåelse, bidra til refleksjon hos studenten og stimulere til videre vekst, slik praksisveilederne i denne studien etterlyser.

Utvikling av tydelige vurderingsverktøy med forståelig terminologi kan bidra til å sikre at studentene har nødvendig faglig kompetanse for å bestå praksisperioden, og dermed kvalitetssikre praksisstudiene (10).

Hvis representanter fra praksisfeltet og utdanningsinstitusjonene samarbeider om å lage vurderingsverktøy, vil disse sannsynligvis bli mer forståelige og brukervennlige for praksisveilederne.

Vurderingsskjemaet bør være konkret

Deltakernes erfaringer viser at innholdet i vurderingsskjemaet bør være konkret, men også favne mer enn det konkrete.

Vi mener at representanter fra praksis bør ta del i utviklingen av et nytt vurderingsskjema, og at det er viktig at mulighetene for formativ vurdering, med fokus på studentens mestringsområder og forbedringspotensial, øker. Flere av deltakerne ønsket seg et digitalt samskrivingsdokument som både helsesykepleierstudenter og praksisveiledere kan bruke.

Praksisveilederne har et stort ansvar når det gjelder vurdering. Veiledningskompetanse kan gjøre dem tryggere i rollen som veileder, noe som igjen kan øke kompetansen hos nyutdannede helsesykepleiere.

Forfatteren oppgir ingen interessekonflikter.

1. Nokut. Hvor utbredt er praksis i norsk høyere utdanning? Del av prosjektet Operasjon praksis 2018–2020 [internett]. Oslo: Nokut; 2019 [hentet 12. juli 2024]. I-2019. Tilgjengelig fra:

https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2019/bakken_lid_helseth_hvor-utbredt-er-praksis-i-norsk-hoyere-utdanning_1-2019.pdf

2. Forskrift om nasjonal retningslinje for helsesykepleierutdanning. FOR-2021-04-09-1146 [hentet 12. juli 2024]. Tilgjengelig fra:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-04-09-1146>

3. Braun V, Clarke V. Using thematic analysis in psychology. *Qual Res Psychol.* 2006;3(2):77–101. DOI: [10.1191/1478088706qp063oa](https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa)
4. Malones BD, Bergum IH, Inderhaug H, Mongstad W, Eines TF. Hva kreves for å stryke sykepleierstudenter i praksis som ikke har oppnådd nødvendig læringsutbytte? *Nord Tidsskr Helseforsk.* 2022;18(2):1–14. DOI: [10.7557/14.5544](https://doi.org/10.7557/14.5544)
5. Hauge KW, Bakken H, Brask OD, Gutteberg A, Malones BD, Ulvund I. Are Norwegian mentors failing to fail nursing students? *Nurse Educ Pract.* 2019;36:64–70. DOI: [10.1016/j.nepr.2019.03.002](https://doi.org/10.1016/j.nepr.2019.03.002)
6. Øvrebø LJ, Dyrstad DN, Hansen BS. Assessment methods and tools to evaluate postgraduate critical care nursing students` competence in clinical placement. An integrative review. *Nurse Educ Pract.* 2022;58(1). DOI: [10.1016/j.nepr.2021.103258](https://doi.org/10.1016/j.nepr.2021.103258)
7. Mårtensson G, Lind V, Edin K, Hedberg P, Løfmar A. Development and validation of a clinical assessment tool for postgraduate nursing education: A consensus-group study. *Nurse Educ Pract.* 2020;44:64–70. DOI: [10.1016/j.nepr.2020.102741](https://doi.org/10.1016/j.nepr.2020.102741)
8. Amsrud KE, Skaug EA, Saunes J, Undheim LT, Lyberg A. Sykepleierstudenters erfaringer med Respons – et nytt lærings- og vurderingsverktøy i praksisstudier. *Nord Tidsskr Helseforsk.* 2021;17(1). DOI: [10.7557/14.5620](https://doi.org/10.7557/14.5620)
9. Sollied-Sørensen M, Høyland M, Lindaas, I. UiT forbedrer praksisstudier på masterutdanningen med vurderingsverktøyet AssCE. *Sykepl* 2024;112(95928):e-95928. DOI: [10.4220/Sykepleiens.2024.95928](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2024.95928)
10. Hauge KW. Veilederes beveggrunner for å unnlate å gi ikke-bestått i praksisstudier til tross for at læringsutbyttene ikke er nådd. *Nord J Nurs Res.* 2015;35(1):20–28. DOI: [10.1177/0107408314560325](https://doi.org/10.1177/0107408314560325)